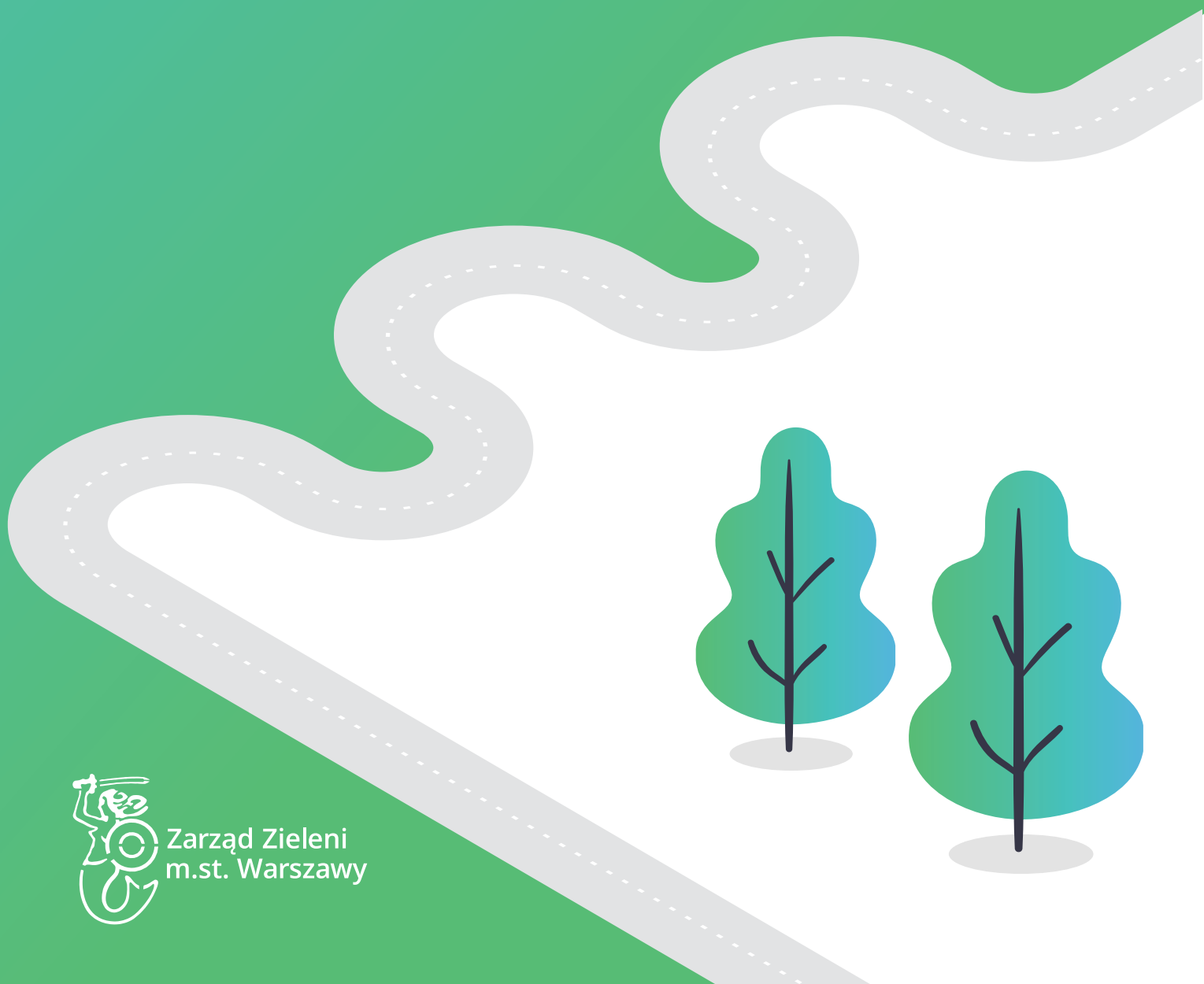

Szanuj Zieleń

Interdyscyplinarny proces
badawczo-projektowy

Warszawa, maj-listopad 2018

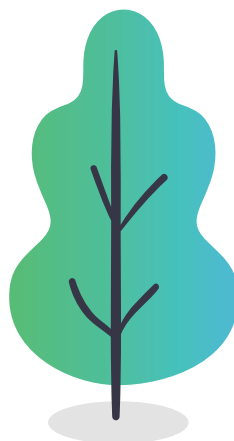
Zarząd Zieleni
m.st. Warszawy

W Warszawie zieleni jest dewastowana. Najczęściej odpowiedzialni są za to kierowcy zostawiający pojazdy w miejscach zdecydowanie do tego nieprzeznaczonych – na trawnikach, pod drzewami (czyli na korzeniach), taranując krzewy. Inni uczestnicy ruchu też nie są bez winy, choć szkody przez nich wyrządzone są nieporównywalnie mniejsze.

By poradzić sobie z problemem, Zarząd Zieleni m.st. Warszawy zaprosił do współpracy Pracownię Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” oraz coopertiva studio. Połączone siły miejskiej instytucji, badaczy i projektantów miały stworzyć dogodne warunki do opracowania nowych rozwiązań, które pomogą w ograniczeniu problemu dewastowania zieleni. Kluczowym elementem interdyscyplinarnego procesu były prowadzone na wszystkich etapach rozmowy z mieszkańcami (w tym kierowcami), przedstawicielami urzędów, ekspertami, miejskimi aktywistami. W ich efekcie przygotowane zostały prototypy rozwiązań, które następnie testowane były w przestrzeni miasta.

Od początku zdawaliśmy sobie sprawę, że do pełnego poradzenia sobie z problemem konieczne są zmiany, które wykraczają poza wpływy samorządu. Niezbędne są modyfikacje prawa, skuteczna egzekucja kar oraz trwała zmiana świadomości mieszkańców. Wierzymy jednak, że dyskusowanie o problemie, nagłaśnianie go i poszukiwanie innowacyjnych pomysłów jest ważnym krokiem w stronę jego rozwiązania.

Niniejszy materiał stanowi krótkie podsumowanie całego procesu projektu „Szanuj Zieleni”. Staraliśmy się przygotować go w przystępnej formie, skupiając się przede wszystkim na kolejnych etapach przedsięwzięcia, które doprowadziły nas do efektu końcowego – czyli do gotowych, przetestowanych projektów rozwiązań ograniczających dewastację miejskiej zieleni. Ponieważ „po drodze” udało nam się zebrać wiele cennej wiedzy i doświadczeń, wewnątrz tekstu zamieszczamy odnośniki do opracowań i prezentacji, które powstawały na kolejnych etapach projektu.

KROK 1 **Diagnoza**

maj-czerwiec

KROK 2 **Komunikacja**

maj-październik

KROK 3 **Warsztaty**

lipiec

KROK 4 **Projektowanie i ankieta**

sierpień-wrzesień

KROK 5 **Prototypowanie i obserwacje**

październik-listopad

KROK 1

Diagnoza

maj-czerwiec

Ktoś może powiedzieć, że sprawa jest prosta – każdy widzi, że warszawska zieleń często jest niszczonej przez uczestników ruchu, przede wszystkim przez kierowców. Nam jednak zależało, by pozornie oczywiste zjawisko rozłożyć na czynniki pierwsze. Czyli przede wszystkim zrozumieć, jak to się dzieje, że tak wiele osób łamie prawo i niszczy wspólne dobro. Z punktu widzenia przyszłych rozwiązań kluczowe było opracowanie pogłębionej typologii zjawiska – zrozumienie kto, gdzie, kiedy i dlaczego pozawala sobie na niszczenie zieleni. Istotne było spojrzenie na sprawę oczami miejskich instytucji, które na co dzień zajmują się ochroną zieleni i zagadnieniami komunikacyjnymi.

Co się wydarzyło:

- **Spotkania otwarte** – czyli debata inauguracyjna proces (z udziałem przedstawicieli Urzędu Miasta, Straży Miejskiej oraz Fundacji „Stocznia”) oraz warsztat otwierający z udziałem aktywistów.
- **Obserwacje** – czyli terenowa analiza dwunastu miejsc, w których problem dewastacji zieleni jest szczególnie nasilony: przyglądanie się zachowaniu uczestników ruchu, liczenie przypadków, minisondy z osobami odpowiedzialnymi za dewastację zieleni.
- **Wywiady z kluczowymi interesariuszami** – czyli cykl rozmów z urzędnikami i funkcjonariuszami, którzy na co dzień pracują z zielenią miejską (instytucje miejskie i dzielnicowe, Straż Miejska, konserwator zabytków, podwykonawcy działający m.in. na zlecenie Zarządu Zieleni m.st. Warszawy, pracownicy interweniujący w nagłych awariach).
- **Analiza danych zastanych** – czyli analiza mediów społecznościowych, mediów tradycyjnych oraz zgłoszeń z miejskiego systemu 19 115. W ramach tego działania szukaliśmy również przykładów dobrych praktyk wdrożonych w innych miastach Polski lub na świecie.
- Na portalu Facebook powstała grupa „Szanuj Zieleń”, ułatwiająca komunikację osobom zainteresowanym projektem.

Parkowanie na zieleni wpisuje się w szerszy problem parkowania w mieście, polityki mobilności miejskiej i gospodarowania miejscami parkingowymi, a także uwarunkowań prawnych i kompetencji różnych służb i miejskich instytucji. Co roku liczba zgłoszeń dotyczących niszczenia zieleni wyraźnie rośnie – w okresie od 2014 do 2017 roku niemal się podwoiła (od około 15,5 tysiąca do 30 tysięcy zgłoszeń).

Dowiedz się więcej:

- [Diagnoza podsumowująca pierwszą część projektu](#) ←
- [Przegląd rozwiązań ograniczających dewastację miejskiej zieleni](#) ←

KROK 2

Komunikacja

maj-październik

W myśl zasady „są większe problemy” zjawisko niszczenia zieleni jest zbyt często traktowane po macoszemu. Ważnym celem projektu była zmiana tego podejścia. Komunikacja prowadzona była od samego początku działań i służyła dwóm celom. Pierwszym było zwrócenie uwagi warszawiaków na problem dewastowania miejskiej zieleni i pokazanie konsekwencji ponoszonych przez wszystkich mieszkańców miasta. Drugi cel miał charakter krótkofalowy i było nim zachęcenie warszawiaków do udziału w spotkaniach otwartych i warsztatach.

Co się wydarzyło:

- **Konferencje prasowe**
- **Sonda uliczna**, połączona ze zbieraniem materiałów do dwóch spotów promocyjnych
- Opracowany został **afisz promocyjny**, przygotowany przez Andrzeja Pągowskiego
- Pomysły dotyczące komunikacji i promocji pojawiały się podczas **warsztatów**, w kolejnych fazach projektu były rozwijane i prototypowane. Zostały one opisane w dalszych częściach opracowania.

Niektórzy warszawiacy dewastują zielenie z niewiedzy – np. kierowcy zostawiają swoje samochody tuż obok pni drzew. Nie zdają sobie sprawy, że ten sposób parkowania bardzo źle wpływa na korzenie i może doprowadzić nawet do obumarcia drzewa.

Dowiedz się więcej:

- **Sonda uliczna 1**
- **Sonda uliczna 2**

KROK 3

Warsztaty

lipiec

Najlepsze pomysły przychodzą do głowy w towarzystwie. Dlatego uczestnicy warsztatów, którzy stanęli przed zadaniem wypracowania konkretnych propozycji rozwiązań chroniących zieleń, mieli szansę na bieżąco konfrontować swoje pomysły z innymi. Dyskusje i projektowanie odbywały się w podgrupach, które moderowali projektanci z cooperatywy oraz badacze ze Stoczni. Punktem wyjścia do warsztatów była wiedza zgromadzona podczas diagnozy i własne doświadczenia uczestników. Oprócz osób z otwartego naboru, zapraszanych za pośrednictwem akcji promocyjnej, w warsztatach brali udział przedstawiciele środowiska aktywistów miejskich oraz urzędnicy i funkcjonariusze miejscy.

Co się wydarzyło:

Trzy odstony warsztatów - w ich trakcie poszczególne grupy konfrontowały się z sześcioma różnorodnymi typami zagadnień:

- polityka parkingowa i komunikacyjna miasta; rozwiązania w zakresie organizacji ruchu,
- imprezy masowe a ochrona zieleni,
- rozwiązania z obszaru małej architektury; bariery chroniące zieleń (różne formy),
- współpraca ze służbami porządkowymi (służby miejskie oraz podwykonawcy),
- przepisy prawne i procedury związane z egzekucją przepisów; współpraca mieszkańców ze służbami porządkowymi,
- działania edukacyjne i informacyjne.

Zebranych zostało ponad 50 mniej lub bardziej rozbudowanych i dopracowanych rozwiązań - od mebli miejskich, przez rozwiązania prawne, aż do planów kampanii edukacyjnych. Spośród nich, po konsultacji z urzędnikami, zespół Fundacji „Stocznia” i cooperatywy wybrał 22 pomysły, które zostały skierowane do dalszej pracy - konsultowania, projektowania i prototypowania.

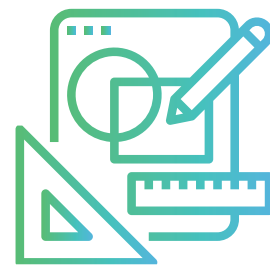
W warsztatach uczestniczyło wiele osób z szeroką wiedzą na temat komunikacji, prawa, organizacji pracy urzędu. Z tego względu dyskusje i opracowywane pomysły niekiedy wykraczały poza ramy projektu. Nie były one rozwijane, zostały natomiast przekazane Zarządowi Zieleni do dalszej analizy i ewentualnego wdrażania w ramach innych działań. Dotyczy to przede wszystkim propozycji zmian prawa czy reform struktur samorządowych.

Dowiedz się więcej:

- [Zdjęcia z warsztatów](#) ←

KROK 4

Projektowanie i ankieta

sierpień-wrzesień

Przygotowane przez uczestników warsztatów pomysły zostały opracowane przez projektantów i badaczy – najpierw w formie wstępnych szkiców, następnie jako wizualizacje z krótkimi opisami istoty rozwiązań. Zostały one podzielone na kilka kategorii, zbierających pomysły z wybranych dziedzin:

- mała architektura (np. ochrona mis drzew),
- służby porządkowe (np. identyfikator dla wykonawców prac),
- imprezy masowe (np. inspektor nadzorujący przebieg imprezy),
- egzekucja przepisów (np. informacje o wszczęciu postępowania umieszczone na klamkach samochodów),
- edukacja (np. akcja informacyjna dotycząca parkowania na korzeniach drzew),
- bariery z zieleni (np. kłody połączone z łąką kwietną).

Co się wydarzyło:

W następnym kroku 22 wypracowane pomysły, w formie wizualizacji i krótkich opisów, zostały udostępnione jako internetowa ankieta do oceny przez mieszkańców Warszawy. Przez trzy tygodnie oceniło je ponad 260 osób, wśród których znaleźli się zarówno entuzjaści, jak i osoby nastawione mocno sceptycznie. Następnie wszystkie odpowiedzi zostały przeanalizowane i tam, gdzie to było możliwe, oznaczone jako jednoznacznie negatywne lub jednoznacznie pozytywne. Negatywne i pozytywne opinie zostały zliczone, co pozwoliło ocenić, które rozwiązania zyskały aprobatę mieszkańców, a które zostały przez nich odrzucone. Pomysły były również konsultowane z urzędnikami i funkcjonariuszami miejskimi.

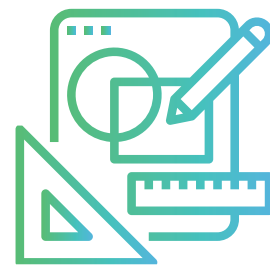
Dużym zaskoczeniem był szeroki odzew na ankietę i duża liczba rozbudowanych odpowiedzi, zdecydowanie wykraczających poza schemat „popieram” i „jestem przeciw”.

Dowiedz się więcej:

- [Wyniki konsultacji proponowanych rozwiązań](#) ←
- [Uwagi do propozycji rozwiązań ochrony zieleni z ankiety konsultacyjnej](#) ←

KROK 4

Projektowanie i ankieta

sierpień-wrzesień

Największą popularnością wśród ankietowanych cieszyły się następujące pomysły:

- ochrona trawników za pomocą krzewów, sadzonych na ich obrzeżach,
- informacje o wszczęciu postępowania umieszczane przez Straż Miejską za wycieraczkami samochodów parkujących na zieleni.

Do każdego z nich zgłoszono ponad 200 komentarzy i tylko 10% z nich miało wymowę krytyczną.

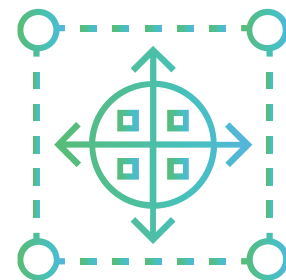
Inne pomysły na ochronę zieleni, które zyskały pozytywne opinie warszawiaków to:

- nowy wzór identyfikatorów dla podwykonawców Zarządu Zieleni, uwzględniający telefon kontaktowy do Ogrodnika zajmującego się danym terenem (184 opinie, w tym 88% pozytywnych),
- zielony inspektor nadzorujący przebieg imprez masowych i dbający o ochronę zieleni (184 opinie, w tym 74% pozytywnych),
- niskie wygradzenia montowane w misach drzew, umożliwiające ich ochronę przed parkującymi samochodami (201 opinii, w tym 70% pozytywnych),
- akcje edukacyjne realizowane w szkołach, połączone z adopcją trawnika przez uczniów (183 opinie, w tym 76% pozytywnych).

KROK 5

Prototypowanie i obserwacje

październik-listopad

Po zakończeniu ankiety (i przeanalizowaniu przekazanych uwag) przyszła pora na kulminacyjną fazę projektu: przygotowane zostały prototypy wybranych rozwiązań. Ich forma była uproszczona, natomiast pod kątem funkcjonalnym oddawały one wszystkie założenia opracowanych projektów. Łącznie prototypowanych było 6 pomysłów.

Wśród nich znalazły się:

- podwyższone krawężniki, chroniące trawniki od strony parkingów,
- krawężniki punktowe, zapobiegające wjeżdżaniu na zieleń wzdłuż jezdni,
- nowy wzór płotka, chroniącego trawniki i pnie drzew,
- ograniczniki montowane w misach drzew,
- etykiety informacyjne, wieszane na pniach drzew,
- zawieszki umieszczane przez strażników miejskich za wycieraczkami niewłaściwie zaparkowanych samochodów.

Co się wydarzyło:

Prototypy zostały oddane do użytkowania zgodnie z ich przeznaczeniem – obiekty małej architektury zostały ustawione w przestrzeni publicznej, materiały informacyjne umieszczono w miejscach docelowych i rozdano strażnikom miejskim. Zainstalowane prototypy były poddawane obserwacji, podczas której sprawdzaliśmy, czy spełniają powierzone im zadanie oraz z jaką reakcją kierowców i przechodniów się spotkały.

Prototypy testowane były:

- na ulicy Kruczej (płotki, ograniczniki, etykiety),
- w pobliżu kina Muranów (krawężniki),
- na terenie Targówka Mieszkaniowego (zawieszki).

Nie jest dużym zaskoczeniem, że kierowcy szukający miejsca w zatłoczonym śródmieściu Warszawy negatywnie reagowali na podwyższone krawężniki i trawniki, które uniemożliwiały im zaparkowanie na miejscu zwyczajowo traktowanym jako parkingowe. To rozwiązanie z pewnością zadziałało.

Dowiedz się więcej:

- [Zdjęcia wykonane w trakcie obserwacji prototypów](#) ←
- [Katalog rozwiązań służących ochronie zieleni w Warszawie](#) ←

PODSUMOWANIE

W trakcie przeprowadzonego przez nas procesu okazało się, że warszawiacy rozumieją i popierają konieczność ochrony zieleni miejskiej. Co ciekawe, wiele osób uważa, że fizyczne wygradzenia są konieczne, dopóki nie zwiększy się świadomości mieszkańców na temat szkód, jakie wyrządzają zieleni. Po wnikliwej analizie informacji zwrotnych płynących od warszawiaków, urzędników i ekspertów oraz po przetestowaniu części rozwiązań w formie prototypów, Zarząd Zieleni m.st. Warszawy podjął decyzję o realizacji następujących projektów:

- ▶ **krzewy umieszczane na obrzeżach trawników, jako bariera przed rozjeżdżaniem,**
- ▶ **nowy wzór płotka i ograniczniki umieszczane w misach drzew (w celu ochrony korzeni),**
- ▶ **informacje umieszczane na samochodach przez patrole Straży Miejskiej,**
- ▶ **podwyższony krawężnik montowany między trawnikami a miejscami parkingowymi,**
- ▶ **edukacja w szkołach, połączona z akcją adoptowania trawników przez uczniów,**
- ▶ **nowy wzór identyfikatora dla podwykonawców Zarządu Zieleni.**

Zarząd Zieleni m.st. Warszawy przygotowuje się do uruchomienia kampanii społecznej mającej uświadamić mieszkańcom, że nie należy parkować na zieleni i w pobliżu drzew. Jej szczegóły zostaną dopracowane w pierwszej połowie 2019 roku.

PROJEKT „Szanuj Zieleń”

został zrealizowany przez

**Fundację Pracownia Badań
i Innowacji Społecznych „Stocznia”**

stocznia

oraz

cooperativa studio

cooperativa studio

na zlecenie

Zarządu Zieleni m.st. Warszawy

Termin realizacji:
maj-listopad 2018 r.

Zespół projektowy:

Magda Biejat
(Fundacja „Stocznia”)

Jan Wiśniewski
(Fundacja „Stocznia”)

Łucja Krzyżanowska
(Fundacja „Stocznia”)

Agnieszka Sikorska
(cooperativa studio)

Michał Kwasieborski
(cooperativa studio)